

Tilburg brengt je verder!

Talentontwikkeling voor alle peuters
in een geharmoniseerde omgeving

GEMEENTE TILBURG

1. Inleiding

Verschil moet er niet zijn, dat moet je maken! In 'Tilburg brengt je verder', de lokaal educatieve agenda 2015 - 2018 hebben we samen met onze kinderopvang- en onderwijspartners onze hoofdambitie als volgt geformuleerd:

'In Tilburg werken we aan talentontwikkeling van alle kinderen en jongeren, zodat ze opgroeien tot burgers die er bij horen en meedoen in de maatschappij waarin zij leven. Goed onderwijs vormt de sleutel tot ontplooiing, duurzaam werk en sociaal welzijn. Het is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van iedereen die bij het kind en de jongere betrokken is om alert in te spelen op veranderende omstandigheden. In Tilburg zorgen we er voor dat opvang en onderwijs én de segmenten van onderwijs op elkaar aansluiten en dat doorlopende leer- en ontwikkelijnen concreet vorm worden gegeven. In betekenisvolle verbinding leren we van en met elkaar en benutten we onze diversiteit aan kennis en expertise.'

De inzet op brede talentontwikkeling en kwaliteiten begint al op de peuterleeftijd. Met kwalitatief hoogwaardige voorschoolse voorzieningen kunnen eventuele ontwikkelachterstanden bij (doelgroep)peuters vroegtijdig gesignaleerd en aangepakt worden. Wij zien een kwalitatief goede voorbereiding in voor- en voerschoolse voorzieningen dan ook als basis voor een goede start in het primair onderwijs en de verdere schoolloopbaanontwikkeling. De goede start vinden we niet alleen vanuit LEA-perspectief belangrijk. Ook in de ontwerpfase van de agenda Sociaal domein is een goede start benoemd als een van de vier hoofdthema's.

Het wetsvoorstel 'Harmonisatie kinderopvang en peuterspeelzaalwerk' van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) dat per 1 januari 2018 van kracht is, biedt ons de mogelijkheid om alle peuters een gelijke kans te bieden hun talenten te ontwikkelen. Met de komst van deze wet vervalt het onderscheid tussen peuterspeelzaalwerk en kinderopvang. Er is dan nog maar één peutervoorziening waar alle kinderen naartoe kunnen, ongeacht de achtergrond of thuissituatie van de ouders. De verplichting om te harmoniseren zien we als een kans om het kwalitatief goede ontwikkelingsaanbod dat er is te borgen en verder uit te breiden. Om deze harmonisatie goed voor te bereiden is het nodig een aantal richtinggevende uitspraken te doen op basis waarvan college, kinderopvang en onderwijs nadere uitwerkingsafspraken kunnen maken. Voor wat betreft de richtinggevende uitspraken gaat het om de definitie van de doelgroep, het aanbod dat we doen aan de doelgroep, het kwaliteitskader en de hoogte van de ouderbijdrage.

2. Alle peuters gelijke kansen in de Tilburgse Peutervoorziening

Waar iemands wieg staat, bepaalt in belangrijke mate wat iemands levenskansen zijn. Kwalitatief goede voorzieningen voor jonge kinderen kunnen het verschil maken. Door een vroegtijdige signalering en aanpak in de voerschool kunnen achterstanden op latere leeftijd worden voorkomen. Dit vroegtijdig voorkomen is niet alleen beter dan genezen, maar ook goedkoper. Met behulp van een rijk voerschools aanbod kunnen op preventieve wijze (ontwikkel)achterstanden worden voorkomen en worden daarmee ook de kosten die gepaard gaan met latere en zwaardere inzet bespaard.

In het SER-rapport 'Gelijk goed van start' wordt gepleit voor een kwalitatief hoogwaardig 'universeel systeem' van kindvoorzieningen (0-12 jaar) met extra ondersteuning en stimuleringsprogramma's (vve) voor kinderen met een achterstand. In het bijzonder voor kinderen in de leeftijd van 2-4 is jaar is een intensieve inzet gewenst omdat op deze leeftijd belangrijke stappen in de leeftijd worden gezet. Het gaat hierbij uitdrukkelijk niet alleen om vaardigheden op gebied van taal en rekenen, maar ook 21-ste eeuw vaardigheden zoals creativiteit en samenwerking vormen belangrijke bagage voor de verdere ontwikkeling.

Eén van de ontwikkelingen in onze samenleving is een toenemende tweedeling. Er zijn verschillen tussen jong en oud, tussen gezond en ongezond, tussen laag en hoog opgeleid. Een kwalitatief goede kindvoorziening waar kinderen van verschillende achtergronden elkaar ontmoeten en samen leren en spelen kan dit tij keren.

Voorzieningen dragen pas blijvend bij aan de brede ontwikkeling van kinderen als zij een zekere minimale omvang hebben. Het SER-advies hierin is 16 uur per week voor alle peuters. Dit advies wordt breed gedragen door de PO-Raad, de Brancheorganisatie Kinderopvang, Branchevereniging Maatschappelijke Kinderopvang, Sociaal Werk Nederland en de VNG. Onze ambities sluiten aan bij deze adviezen. Het kabinet heeft in reactie op deze adviezen aangegeven nu de stap naar 16 uur voor alle peuters nog niet te willen maken en dit vraagstuk overgelaten aan een volgend kabinet.

Wij zien de harmonisatie van kinderopvang en peuterspeelzalen als een kans om voor de Tilburgse peuters een hoogwaardige peutervoorziening te borgen en uit te breiden waar de brede talentontwikkeling voor alle peuters gestimuleerd wordt, kansengelijkheid wordt bevorderd en onderwijsachterstanden worden bestreden. Een plek waar professionals vanuit een gedeelde verantwoordelijkheid met ouders werken aan een doorgaande ontwikkelingslijn. Voortvloeiend uit de ambitie uit de LEA stimuleert de harmonisatie de verdere ontwikkeling van IKC's en kan vanuit één voorziening van 0-4 jaar de verbinding met het primair onderwijs optimaal vorm worden gegeven.

Eén Tilburgse Peutervoorziening

Een voorziening waar alle Tilburgse peuters tussen de 2 en 4 jaar een aanbod van 16 uur krijgen conform het SER-rapport 'Gelijk goed van start' is op dit moment mede als gevolg van het Rijksbeleid nog niet realiseerbaar. Met dit koersdocument wordt wel een eerste stap in deze richting gezet en wordt er recht gedaan aan de ontwikkelingsbehoeften van Tilburgse peuters met en zonder achterstand. Vanaf 1 januari 2018 realiseren we voor Tilburgse doelgroepeuters tussen de 2,5 en 4 jaar een aanbod van 16,5 uur in een geharmoniseerde voorziening en voor reguliere peuters 11 uur gedurende 40 weken per jaar.

Tilburgse Peutervoorziening: wat verandert er vanaf 1 januari 2018?

Oude situatie

- » Een vve aanbod van 10 uur voorschoolse educatie voor geïndiceerde peuters
- » Een vve aanbod van 5 uur voor peuters zonder indicatie
- » Peuters krijgen naar gelang hun achtergrond (doelgroepeuters en niet-doelgroepeuters) of thuissituatie (werkende- en niet-werkende ouders) een aanbod.
- » Ouders kiezen (vaak op basis van werksituatie) voor peuterspeelzaal of kinderdagverblijf.

Nieuwe situatie

- » Elke peuter heeft recht op 11 uur voorschoolse educatie in een Tilburgse Peutervoorziening
- » Doelgroepeuters hebben recht op 5,5 aanvullende uren voorschoolse educatie in een Tilburgse Peutervoorziening
- » Alle peuters kunnen minimaal 2 (halve) dagen naar de Tilburgse Peutervoorziening
- » Doelgroepeuters en niet-doelgroepeuters en peuters van werkende- en niet-werkende ouders gaan naar dezelfde opvangvoorziening.
- » Ouders kiezen één type peutervoorziening die voldoet aan de Tilburgse Kwaliteitsstandaard.

Het uitgangspunt is zoveel mogelijk integratie van de bestaande voorzieningen (peuterspeelzalen en dagopvang). Dit doen we door dagdelen van 5,5 uur aan te bieden (kinderopvang werkt op dit moment al met dagdelen van 5,5 uur). Het stimuleren hiervan bevordert de ontmoeting van peuters met een verschillende achtergrond en thuissituatie. Echter, wij zijn ons ervan bewust dat het niet overal mogelijk is volledige integratie tussen peuteropvang en dagopvang te realiseren. Zo zijn er bijvoorbeeld wijken waar op dit moment geen kinderdagopvang aanbod in de wijk is. In de wijken Het Zand, Wandelbos, Stokhasselt, Groenseind/Hoefstraat, Groenewoud, Trouwlaan, Korvel -Westend - St. Anna, Jeruzalem is de verwachting dat integratie van kinderopvang en peuterspeelzaalwerk moeilijk te realiseren zal zijn. Dit omdat er in deze wijken relatief weinig gezinnen zijn met recht op kinderopvangtoeslag. In deze wijken zullen we in overleg met de huidige aanbieders van peuterspeelzaalwerk maatwerk bieden waarbij de behoeften van ouders en opgebouwde ervaring de basis vormen.

3. Tilburgse kwaliteit

Hoe hoger de kwaliteit, hoe hoger de baten van voorschoolse educatie. Het SER-rapport 'Gelijk goed van start' laat zien dat de kwaliteit van kindvoorzieningen een essentiële factor is voor de bijdrage aan de ontwikkeling van jonge kinderen. De afgelopen jaren hebben gemeente, kinderopvang en primair onderwijs met 'Klemtoon op Taal' stevig geïnvesteerd op de kwaliteit van de voorschoolse voorzieningen. Mede door deze inzet sprak de Inspectie van het Onderwijs in het laatste kwaliteitsonderzoek zelfs over Tilburg als een goed voorbeeld voor andere gemeenten. In de nieuwe peutervoorziening behouden we deze uitstekende kwaliteit en zetten we in op verdere optimalisering.

Het Tilburgse kwaliteitskader

- » Er wordt voldaan aan: de landelijke kwaliteitsnormen, de kwaliteitseisen van de GGD en onderwijsinspectie
- » Er wordt (op inhoud en overdracht) samengewerkt met het primair onderwijs aan een doorgaande leerlijn en zorgstructuur, ook door middel van het opstellen van integrale locatieplannen
- » Er wordt voortdurend ingezet op professionalisering van de pedagogische en didactische vaardigheden van medewerkers. De focus ligt hierbij op de kennis en vaardigheden om opbrengstgericht te werken, doorgaande leerlijnen vorm te geven en te werken met integrale locatieplannen.
- » Er wordt gewerkt met een NJI erkend vve-programma dat een inhoudelijke doorgaande lijn kent met het primair onderwijs
- » Er wordt gewerkt met het observatie- en registratiesysteem KIIJK!
- » Per groep wordt minstens voor 4 uur per week een pedagogisch hbo'er ingezet
- » Locaties voldoen aan het stedelijk ouderbeleidsplan
- » Locaties maken jaarlijks een analyse van de ouderpopulatie

Bovenstaande kwaliteitseisen zijn niet nieuw. De huidige peuterspeelzaalaanbieders voldoen hier reeds aan. Met de komst van de nieuwe voorziening dient elke voorschoolse aanbieder die voor gemeentelijke subsidie in aanmerking wil komen te voldoen aan het Tilburgse kwaliteitskader.

4. Indicering, toeleiding en bereik

De gemeente heeft een wettelijke taak voorschoolse educatie te bieden aan kinderen met (een risico op) een achterstand. Zij hebben, nog meer dan andere kinderen, baat bij de ontwikkelingsstimulering in de voorschoolse leeftijd.

Vanuit de Wet OKE heeft de gemeente de onder andere wettelijke verantwoordelijkheid om te zorgen voor:

- het vaststellen van de definitie van de doelgroepeuters
- het zich inspannen voor het bereik van alle doelgroepeuters en zorgen voor een goede toeleiding van kinderen naar voorschoolse educatie;

Tilburg streeft ernaar dat elke peuter in de leeftijd van 2.5 tot 4 jaar gebruik kan maken van een peutervoorziening van hoogwaardige kwaliteit. Het streven is om 95% van alle peuters met een doelgroepindicatie en 75% van alle peuters zonder indicatie te laten deelnemen aan een Tilburgse peutervoorziening.

Indicering en deelname van doelgroepeuters

Tilburg hanteert al jaren een eigen definitie voor het indiceren van doelgroepeuters, deze ruimer is dan de definitie die Rijk hanteert. Vanuit deze ruimere doelgroepdefinitie worden ook peuters geïndiceerd die achterstand hebben die niet voortkomt uit het opleidingsniveau van de ouders. De GGD (consultatiebureau) bepaalt op basis van de doelgroepdefinitie of een peuter een doelgroepeuter is. Een peuter krijgt een doelgroepindicatie, wanneer aan minimaal één van de volgende criteria wordt voldaan:

- Opleidingsniveau: het opleidingsniveau van één ouder of beide ouders is lager dan mbo-2 niveau^[1];
- Taalomgeving: wanneer er thuis met een kind weinig of niet wordt gepraat, gespeeld of voorgelezen in de moedertaal van het kind, is er sprake van een taalarme omgeving.
- Taal- of ontwikkelingsachterstand: Er is een taal- of ontwikkelingsachterstand, of een risico hierop, vastgesteld door het consultatiebureau en deze achterstand is niet te wijten aan in het kind gelegen factoren;
- Individuele gronden: het kind kan door het consultatiebureau, mede op basis van het Van Wiechenonderzoek (VWO), aangemerkt worden als doelgroepkind, omdat het om (een) andere reden(en) baat zou kunnen hebben bij vve.

De beoordeling of een kind op basis van de ouderfactoren (opleiding) in aanmerking komt voor de peutervoorziening vindt op 0-jarige leeftijd plaats. Een indicering op de overige gronden vindt op een later tijdstip plaats, doorgaans na de leeftijd van 2 á 2,5 jaar, omdat die op basis van geconstateerde achterstand is.

Omdat Tilburg de wettelijke taak hebben om een voorschools educatie aanbod te organiseren voor kinderen die dit nodig hebben en voor kinderen wier ouders geen recht hebben op kinderopvangtoeslag monitort de gemeente hoeveel (doelgroep)kinderen deelnemen aan een voorschoolse voorziening.

---

^[1] Op basis van CBS, *Herziening gewichtenregeling primair onderwijs fase 2: resultaten voor scholen en gemeenten*, p. 34 (jan 2017).

5. Inkomensafhankelijke ouderbijdrage

Het nieuwe Tilburgse voorschoolse aanbod dient voor alle groepen financieel toegankelijk te zijn. De SER adviseert dat ouders een eigen bijdrage blijven betalen, waarbij rekening wordt gehouden met de borging van de financiële toegankelijkheid. In de nieuwe voorschoolse voorziening betalen alle type ouders (wel of geen recht op kinderopvangtoeslag) dezelfde inkomensafhankelijke ouderbijdrage gebaseerd op de kinderopvangtoeslagtabel.

Tot op heden werd een Tilburgse ouderbijdragetabel gehanteerd. Hierbij betaalden ouders in de laagste inkomensgroep slechts 0,13 euro cent per uur (€ 2,50 per maand). Echter wordt door de VNG geadviseerd na de harmonisatie de inkomensafhankelijke ouderbijdrage voor ouders zonder recht op kinderopvangtoeslag gelijk te stellen aan de landelijke tabel voor kinderopvangtoeslag. Dit zodat ouders die hetzelfde inkomen hebben, ongeacht thuis- of werksituatie, hetzelfde betalen. Voor lage inkomens komt dit uit op een hoger bedrag per uur (€ 0,47 per uur voor laagste inkomens). De middeninkomens gaan in de nieuwe situatie juist een lagere ouderbijdrage betalen dan zij nu betalen.

Om vraaguitval te voorkomen zullen wij samen met de voorschoolse voorzieningen het bereik monitoren en waar nodig tijdig bijsturen.

Om de overgang te versoepelen stellen we voor om peuters die voor 1 januari 2018 al gebruik maken van een vve-voorziening of voor 1 september 2017 zijn ingeschreven staan hun oude rechten te laten behouden.

6. Informatie en communicatie

Goede informatie en communicatie naar de ouders is essentieel in het harmonisatietraject. Omdat de aanbieders uitvoerder zijn van het nieuwe beleid spelen zij een belangrijke rol in de communicatie naar ouders toe. Samen met alle aanbieders werken we aan één duidelijke hoofdboodschap die tijdig gecommuniceerd wordt naar ouders. Daarbij worden voorschoolse aanbieders gefaciliteerd in de communicatiemiddelen door het aanbieden van informatiemateriaal (zoals brieven). Ook zullen er in samenwerking met aanbieders informatiebijeenkomsten georganiseerd worden voor ouders.

7. Financiën

De gemeente ontvangt van het ministerie van OCW middelen om haar wettelijke taken in dit kader uit te voeren. Deze bedroegen in 2017 € 7.222.217. In 2018 zal dezelfde bekostigingssystematiek worden gehanteerd. Dit bedrag wordt niet uitsluitend gebruikt voor voorschoolse educatie op peutervoorzieningen, maar ook voor bestrijding van onderwijsachterstanden op basisscholen zoals zomerscholen en schakelklassen. Daarnaast is er in de gemeentelijke begroting € 1.258.710 opgenomen voor het peuterspeelzaalwerk.

Het uitbreiden van het voorschools aanbod brengt structureel € 30.000,- extra kosten met zich mee. Dit bedrag is gebaseerd op het beschikbare budget van 2017 en gaat uit van een bereik van 95% van alle geïndiceerde doelgroepeuters en 75% van de niet-geïndiceerde peuters. Omdat het een wettelijke verplichting betreft zullen deze extra kosten als herijking structureel worden meegenomen in de concept-programmabegroting 2018.

Zoals gezegd is de hoogte van de rijksbijdrage in het kader van het onderwijsachterstandenbeleid voor de periode na 2018 nog onzeker.